

Til venstre ser vi et tysk kors som har segnet under sin egen og snøens tyngde. Over: Luftfoto av Ekeberg med den tyske «areskirkegarden» segnet under sin egen og snøens tyngde. Bildet gir et inntrykk av hellesammenheng.

102473

Mosegrovde «ær

Hier ruht en ukjent tysk soldat (her hviler en kjent tysk soldat) star det med snirkelslirige gotiske bokstaver på et av de værslitte trekorsene på den omstridte tyske «areskirkegarden» på Ekeberg ved Oslo. Hvis regnet, vinden, snøen, graset, tistlene, buskfurua og andre av naturens flittige utslettende krefter får arbeide uforstyrret enda noen år, vil denne krigskirkegarden være forvandlet til en gravplass for tre tusen ukjente tyske soldater. Allerede nå er skriften mer eller mindre uleselig på mange av de lave korsene, som forresten bare her og der stikker et trekantet hode opp av det frodige villniset som skjuler gravene. Noen av de opprinnelige korsene med «tak» på etter

tysk mønster er forsvunnet og erstattet med mindre forseggjorte «norske» kors. På et par steder har de tyske korsene segnet under sin egen og snøens byrde uten å ha fått noen etterfølger. Fra lufta ser de snorrette gravrekkene nederst på kirkegarden mest av alt ut som frodige blomsterbed i en kjempehage — de pompøse hellelagte gangene mellom rekkene illuderer bra som hageganger. Lenger oppe går gravplassene i ett med skogen og det høye villgraset.

Flyttes eller ikke flyttes — det har i over sju år vært spørsmålet når det gjaldt «areskirkegarden» på Ekeberg. På herrefolksmanér valgte tyskerne en av de vak-

«ereskirkegården», som strekker seg nesten fram til sletta i bakgrunnen, hvilket dominerende plass kirkegården inntar i folkeparken.

Den tyske «ereskirkegården» på Ekeberg ved Oslo har helt siden 1940 vært en torn i øyet på oslofolk, fordi tyskerne la den på en av de vakreste utsiktsplassene i hele Osloområdet, midt i en planlagt folkepark. Helt siden frigjøringen har man arbeidd med planer om å flytte kirkegården, men den ene vanskeligheten etter den andre har stilt seg hindrende i veien, og nå mener mange at så lenge etter krigen vil det være et uverdig inngrep i grav-

freden å gjennomføre flyttingen. Tyskerne har også protestert mot den planlagte flyttingen og ellers beklaget seg over vedlikeholdet av «ereskirkegården». Saken er blitt et stridsspørsmål som Stortinget får til endelig avgjørelse i begynnelsen av oktober. Våre medarbeidere Asmund Rørslett (tekst) og Odd Nicolaysen (fotos) skildrer her det omstridte anlegget på Ekeberg. Det store flybildet til venstre er tatt av Widerøes Flyveselskap, Oslo.

Høyt villgras skjuler gravene mange steder. I hvitt utviskede datoer og stedsnavn på korsene gjenspeiles Norges kamp så å si dag for dag under hele krigen.

«eres»-kirkegården

et
rs.
g-
en
er
re-
le-
er
år
ye

reste og beste utsiktsplassene ved Oslo da de i 1940 fikk bruk for en gravplass til sine falne. De brydde seg ikke en døyt om at plassen var opptatt -- Ekebergasen og sletta bakkenfor tilhørte Oslo kommune og skulle tjene som folkepark og friluftsområde. De norske myndighetene foreslo flere andre steder som kunne passe for det tyske kirkegårdsanlegget, men forgjeves. Allerede mens tyskerne satt hjemme og forberedte seg på å beskytte oss, hadde de bestemt at deres hoved-krigskirkegard i Norge skulle ligge på Ekeberg!

er
dt
e-
k-

Arbeidet med «ereskirkegården» ble satt i gang med stor kraft i mai 1940, og utpa

I tyskenes erobringstid førte denne pompøse omgangen fram til en stor tysk ørn på muren i bakgrunnen. Enda høyere opp stod et svært trekors. Nå skimtes konturene av ørna som skyggen av fortunns storhet.

ettersommeren brakte Oslo-avisene bilder fra det ferdige anlegget. Da var de tyske falne fra «Blücher» og fra kampene i april 1945 blitt overført til Ekeberg fra Vestre gravlund i Oslo, hvor de hadde vært gravlagt midlertidig. Hverken her eller andre steder i landet kviet tyskerne seg for å grave opp og flytte sine døde, dersom deres planer krevde det.

Under hele krigen var kirkegården på Ekeberg skueplass for rene orgier i tysk heltetekultus og paradegalskap når ledende nazistørrelser avla besøk.

Den 13. mars 1942 ble den første nordmannen begravd på «æreskirkegården» — legionæren Ole Sandlund fra Østeraalen. Han døde av sykdom, altså på en mindre ærefull måte etter tysk smak, men akkurat på det tidspunkt var det maktpaliggende for tyskerne å gjøre blest om den norske innsatsen i «kampen mot bolsjevismen», derfor ble Sandlund gravlagt under store æresbevisninger og en svær praktutfoldelse. Men siden fikk 7-8 norske frontkjemper plass på denne «krigs- og helteskirkegård» ved siden av de falne og døde vapenbærere for den tyske nasjon, som det het i Oberpfarrer Winklers gravtale.

Under krigen vokste skogen av kors på Ekeberg jevnt og sikkert, og med de tyskerne som døde og ble begravd der opp etter frigjøringen i 1945, rommer «æreskirkegården» nå 2956 graver.

Etter krigen tok myndighetene i Oslo og Akershus straks opp arbeidet for å få den tyske krigskirkegården fjernet fra Ekeberg, slik at

området kunne legges ut til folkepark som opprinnelig planlagt. Det ble foreslått at man kunne kremere likene og sende asken til de dodes pårørende i Tyskland, men så var det den haken at en del av de døde var katolikker, og katolikkenes forbyr kremering. Å sende likene til Tyskland lot seg heller ikke gjøre, der var det ingen sentral myndighet som var interessert i å ta seg av saken.

I 1947 ble det oppnådd enighet mellom Forsvarsdepartementet og Oslo kommune om at krigskirkegården skulle flyttes fra Ekeberg så snart man fant en passende plass for den. Men det viste seg å være mer enn vrient. Den ene bygda etter den andre på Østlandet ble forsøkt, men alle frabad seg ettertrykkelig «æren». Beslutningen om flytting ble oppretholdt, men nå måtte man se seg om etter et sted innenfor Stor-Oslos grenser. Etter overenskomst med Forsvarsdepartementet ble det besluttet at de tyske krigsgravene skulle overføres til Alfaset ved Strømsveien (ovenfor Alnabru) som et ledd i utbyggingen av en planlagt ny sentralkirkegård for Oslo, men først måtte eiendommen Alfaset erverves — og det tok tid.

Oslfolk har helt fra 1940 følt «æreskirkegården» på Ekeberg som en tysk utfordring, og etter hvert som arene gikk etter frigjøringen uten at de tyske gravene ble flyttet til en mindre påtrengende plass, samlet det seg opp noksa mye utålmodighet. For å gjøre «æreskirkegården» mindre prangende mens man ventet på flyttingen, ble det svære trekors som tyskerne hadde plasert øverst på anlegget, og som kunne sees langt ut på fjorden, tatt ned. Den breie, pompøse hovedinngangen fra Jomfrubratveien ble lukket, og trekorsene på gravene ble gjort lavere.

I 1951 var det i orden med Alfaset, og Oslo formannskap vedtok å sette flyttingen i verk i samsvar med overenskomsten fra 1947. Imidlertid skulle området ved Alfaset reguleres — og tida gikk. Det tyske soldatforbundet beklaget seg i august 1951 over den tilstanden krigskirkegården på Ekeberg var i. Tidligere var det også kommet flere slike beklagelser — og protester mot planene om flytting. Fra forskjellig hold her i landet kom det etter hvert også henstillinger om å la «æreskirkegården» ligge der den ligger. Enkelte gjorde det ut fra praktiske synspunkter: flyttingen koster både

Porta. side 22.

Under. Fra krigskirkegården opp på Ekeberg er det en praktfull utsikt utover byen og fjorden med blånende åser bakom.

henne var det vakkert nå, allting. Kunne bare bli vakkert. Naturligvis ville ikke heltinnen gjort det hun gjorde etterpå, hun slo armene om halsen på ham og dro ansiktet hans mot seg, kysset og kysset igjen, grådig, umettelig. Og han kjente en stor og sprengende lykke, det var som alt han hadde kjempet ned og forsøkt å gjemme bort i årevis, plutselig boblet fram, som, om alt måtte tas igjen på noen få minutter, han kvalte henne nesten, de arbeidet munn mot munn som de ville presse seg gjennom hverandre, knuse hverandre.

Til slutt skjøv hun ham fra seg, lo hjertelig, rettet på alpelua og dro hånden gjennom krøllene. Han torde ikke se på henne, tenkte: kanskje hun ler av meg, synes jeg er kløndig. Vi liker visst hverandre orntlig godt, vi, sa hun.

Du, sa han bare, famlet etter ord. Hun tenkte på heltinnen igjen, ranket seg, så mot vannet med store vemodige øyne. Jeg er garn etter deg, sa hun drømmende. Men det låt ikke riktig som heltinnen skulle ha sagt det. Det er bare deg, sa han. Ville sagt: har aldri vært noen annen, blir aldri a annen. Bare deg. Men da synhunn vel han var snål.

Det er bare deg Akkurat det kunne helten ha sagt. Han var så god, så fin. Harry. Flott navn også. Harri det hadde sikkert en eller annen hett i en film. Harri, I love you. Men slikt kunne en ikke si, hertes så dumt.

Jynd det var så kaldt. Men kanskje bra også. Hun ville ikke det skulle bli stort mer enn kys, en omfavneelse også kanskje. Senere så, men ikke i kveld. Nå skulle det være akkurat som på filmen, like fint. Og det kunne det ikke bli hvis det ble til noe mer. Det var bra med det andre også naturligvis, men ikke så romantisk. Og i kveld var hun romantisk, i kveld var hun en heltinne.

Fryser, jeg, Harri, klynket hun. Vi kan ikke bli sittende her lenge. Men du kan godt legge armen rundt meg en gang til. Hun fingret på frakke-knappene. Men så angret hun. Det ville nok vært deilig, men ikke like fint å ha ham enda litt nærmere.

Han holdt rundt henne, mykt, men fast likevel, løftet ansiktet hennes mot lampelyset med et forsiktig tak i haken, stirret inn i de store barneøyene, lot seg synke ned i dem, kysset først det ene øyet, så det andre, så den morsomme lille nesetippen, de runde kinnene, den myke

ken. Og leppene hennes skalv hele en, av spenning og forventning kanskje, men det kunne se ut som redsel, usikkerhet.

Og så munn mot munn igjen, le-tende, litt famlende først, så ivrigere og ivrigere, munn som åpner seg, en leken liten tunge som smetter inn i munnen hans og kiler, smyger seg i og ut.

(Forts. i neste nr.)

Intermesso

Forts. fra side 4.

karene da han sang — ahelsvilsje-
værhvorpikene — eer! Da han var
ferdig, belønte publikum ham med
kraftige klappsalver og et breddfullt
glass rom. Han tømte glasset som
om det skulle vært ingefærel i det.
Det neste nummeret var en melank-
olsk sang på hans eget språk. Han
hadde sunget et par-tre vers av den
da han plutselig stoppet og lot seg
gli ned fra bordet.

Døra var blitt åpnet. Innrammet
av den hvitskurte dørkarmen sto en
vakker og lyslekked mulattjente mot
en fløyelssvart bakgrunn.

Det ble dørgstilt i rommet.
Jørgen reiste seg og flyttet krak-

ken sin vekk fra bordet. Ole og
Arne gjorde uvikkelig det samme.
Vertinnen plaserte sin krakk fram-
for langsiden av bordet før hun med
en nesten ydmyk bevegelse ba mu-
lattjenta å sette seg på den.

Jenta i døra lot det rådyrskygge
blikket gli prøvende over de frem-
mede karene. Det stanste ved fyr-
bøteren. Så gikk hun langsomt bort
til krakken og satte seg. Der ble hun
sittende en stund med lukte øyne
før hun løftet de slanke hendene og
lot fingrene gli langs bordkanten
som på et piano.

Ole og Arne vekslte blikk, men de
skveie smilene døde ilksom i fød-
selen.

Den slanke skikkelsen strålte ut
musikk mens fingrene løp bortover
det imaginære klaviaturet. De stadig
skiftende uttrykkene i ansiktet
hennes tolket glede og sorg, under-
kastelse og opprør, kjærlighet og
hat.

Gitarspilleren og de tre jentene
stirret henfort på henne. Selv fyr-
bøteren hadde et andektig lyttende
uttrykk i det rynkede fjeset sitt. Ole
og Arne så forvirret på hverandre.
De skottet ned på de halvtømte glas-
sene de satt med i neven, men ingen
av dem kom seg til å drikke. Og så
hendte det mest ufattelige av det
hele. En etter en kom nye tilhørere
inn i rommet. Snart var det fullt av
negrer i alle aldrer. Selv i vindus-
gluggen kom det betatte ansikter til
syne.

Og jenta ved bordet fortsatte å
spille.

Idfluensens troiske morild fylte trop-
penatta da de tre karene var på vei
tilbake til båten.

— Nå, karer? sa fyrbøteren som
gikk først.

— Det er det underligste jeg har
vært med på, kom det langsomt fra
Ole. — Det merkeligste er at jeg
syntes selv det kom musikk fra bord-
plata. Men det kunne det jo ikke
gjøre. Nei, det måtte være den
svoelramme rommen sin skyld. Ikke
sant, Arne?

— Spør meg ikke om noen ting.
Dette vil jeg sove på før jeg uttaler
meg. Herregud, det var rent nifst.
Fyrbøteren lo lavt og overbærende
for seg selv.

Mosegrødde . . .

Forts. fra side 18.

arbeidskraft og materialer som kan
brukes bedre — la kirkegården ligge
i fred i 20 år (det tidsrommet inter-
nasjonale regler krever), så kan an-
legget jevnes med jorda. Andre bruk-
te følelsesmessige og religiøse argu-
menter mot det de kalte «sinnegrep i
gravfreden». I fjor da russergravene
ble flyttet, forholdt de seg tause.

I sommer da de avsluttende for-
handlingene om flytting av «eres-
kirkegården» ble ført mellom Oslo
kommune og staten, blusslet disku-
sjonen opp på ny, og tyske roster
blandet seg i koret. Gjennom den
tyske legasjonen ble det gitt uttrykk
for at planene om flytting hadde
vakt sterk misnøye i tyske kretser.
Flere norske aviser hevdet at man
burde ta hensyn til den tyske reak-
sjonen og la de døde være i fred.
Tyskerne er jo ikke lenger våre
fiender, snarere det motsatte! Til dette
svarte andre aviser at man ikke bare
burde ta hensyn til de døde, men
enda mer til de levende. Og dette
siste nummeret krever flytting, slik at
Ekeberg kunne bli det det var tenkt
til. Også for det framtidige forholdet
mellom tyskere og nordmenn er det
best at «ereskirkegården» ikke blir
liggende som en utfordring midt i
hovedstadens folkepark.

Nå er det avgjort at den nieget
omtalte kirkegårdsflyttingen skal
opp for Stortinget til endelig avgjø-

relse. Forsvarsdepartementet vil
komme med en proposisjon med det
åller første, og den vil antakelig bli
behandlet like etter at Stortinget trer
sammen i begynnelsen av oktober.
Grunnen til at saken ikke blir løst
ved kongelig resolusjon, er i første
rekke at den nødvendige bevilgningen
til flyttingen ikke var tatt med i for-
varsdepartementets siste budsjett-
forslag. Dessuten kan det være godt
at den endelige avgjørelsen i dette
stridsspørsmålet får den autoritet
som et stortingsvedtak vil gi.

I disse septemberdagene ligger
krigskirkegården oppe i Ekebergåsen
med blussende berberis og rødmende
nyper over de gjengroddede gravene.
Søndagsvandrere rusler langs de
hellelagte gangene og leser et smer-
telig og samtidig stolt stykke norges-
historie av de tyske korsene som i
korte datoer og stedsnavn gjenspeiler
vår kamp mot overfallsmennene.
Barn leker blant gravene og på mur-
ene rundt paradeplassen ved hoved-
inngangen. Ivrlige nypesankere ha-
ter langs gravrekkene og rasper med
seg de største fruktene. De gir seg
ikke tid til å la øyet favne den bli-
nende utsikten utover byen og fjor-
den, men det gjør søndagsvandrerne.
Og de tenker som så: Tyskerne kalte
anlegget en «eres- og heltekirkegård».
Vi kaller det en tysk utfordring, et
minnesmerke over tysk taktløshet.
Blir «ereskirkegården» liggende enda
en stund, kan vi også kalle den et
minnesmerke over norsk sendrekthet.
Asmund Rørslott.

Gjennom lydveggen

Forts. fra side 7.

Farnborough en prøve på de uhygge-
lige supersoniske smellene, fra de
eksplosjonslignende brakene som opp-
står når et fly kommer opp i større
hastighet enn lyden. Igjen var det
John Derry som var frampå, denne
gang med en De Havilland 110. Trass
i dårlig vær og elendig siktbarhet
spiddet han lydveggen under et stup
på 12 000 meter. «Braket lød som
tordenen fra svært skyts, flyet duk-
ket ned gjennom en sky og felde
tvers over plassen med en hastighet
på over 1100 km i timen,» het det i
«Politikens» skildring. Samme dag
fløy en annen kjent prøveflyger,
David Morgan, tre ganger over plassen
med 1100 kilometers hastighet i en
Swift-jager med tilhakestrøkie
vinger, og så nær bakken at lufttryk-
ket felde pressefotografene over ende
som om de var spillkort.

For å friske opp våre kunnskaper
nevner vi at lydens hastighet er 1216
km i timen nede ved havflaten og
avtar med stigende høyde. 10 000
meter over bakken er den 1058 km i
timen.

Hvordan skal jeg skrive?

Tenk ikke lenger. Skriv i dag etter

OPPSLAGSBOK FOR SKRIVEBORDET

Med veiledning av denne bok kan enhver skrive sine
brev hurtig, korrekt og greit. Brev som gir et pålitte-
lig og sympatisk inntrykk og derfor oppnår det beste
resultat.

Boken inneholder bl. a.:
Grammatikk, privatkorrespondanse, forretningskorre-
spondanse, statsborgerrett, ektepakt, skifte, testamente,
arv, stevning, skilsmisse, separasjon, ekteskap, familie-
forhold, husleieavtaler, hushjelpforhold, pantobligasjon,

skjøte, kontrakter, avbetaling, søknad om lån, veksel-
obligasjoner, kausjon, gjeldsbrev, fullmakter, vanske-
lig stavede ord, tillastelser og forbanetakter, offent-
lige gebyrer m. m., oversikt over norsk administrasjon,
hørsel og handelskammer i Norge, norske handelskammer
i utlandet, utenlandsk mynt, kurs for uøstret valuta,
skjemaformaliteter i Norge, merkedistributør for far-
tøyer, reisesenter og annuilestabeller. «Oppslagsbok
for skrivebordet» er en ualmindelig veiledende bok i
sitt slag for hjemmet og forretningsbruk. Ca. 300 sider.

J. W. Wettergreen, Avd. G, Torget 12, Oslo.

Send mot postoppkrav «Oppslagsbok for skrivebordet».

Pris kr. 8,90 pluss porto

TH

DEN VIKTIGSTE
TING I HUSET

CHESEBROUGH
Vaseline
MED KLØVERBLADET
leveres i krukker og esker
KOBRO & CO. OSLO

Et godt mønster
er halve arbeidet

— bruk

STIL

Mønster

I «Berlingske Tidende» har Povl
Westphall gitt en skildring av hva
som hender når et fly bryter gjennom
lydveggen, og vi siterer noen avsnitt:
«Tagten blev revet af Hustage, Lof-
ter revnede, og Puds faldt ned på ny-
feriserede Gulve. Vinduer knustes,
Døre sprang op, og Mennesker og
Dyr blev opskramt omkring den lille
Farnborough By... Det Lufttryk og
de tordenlignende Brag, som disse
Forsøgsvingninger udviklede, gav for
første Gang almindelige Mennesker
en Fornemmelse af, at Vaaben ikke
er nødvendige for at opnaa Chok-
virkning. De nyeate Flyvemaskine-
typer er alene tilstrækkelige til at
fremkalde den Opskræmthede, hvis
Følgesvend hedder Panik... Da Ma-
skinen passerede «Lydmuren», ud-